

ЯВОРОВ: ДИАЛЕКТИКИ И АЛХИМИИ
(състояние на антитезата)

Албена Хранова

Лавоазие вѳорѳжи химията с везните... Наистина колко малко е било нужно за това?

... Везните в живота, везните във философията.

Те може би рѳждават едновременно. И ще се разлетят на прах едновременно.

П. К. Яворов

През 1910 г. д-р Кръстев написва изречението: “Копнежът, смъртта, любовта, самото вдъхновение - за тях Яворов има само един образ: изгаряне сред пламъци и дим”. Днес тази констатация се чете твърде спокойно - “само един образ” е просто не много точна хипербола на една от принципните черти на лирическият род - нагона към повторителност, а пламъците и димът са негова хипостаза в Яворовия идиолект. Усетът за “само един образ” обаче волю-неволю върви срещу силните съвременни усети за непременна двоичност, двойственост, респективно диалектичност на Яворовото лирическо мислене. Тъкмо в квинтесенциалното за Яворовата диалектика стихотворение “Две души” всъщност се случва следното: двете души (на ангел и на демон) се борят в гърдите на аз-а по формулата за единството и борбата на противоположностите, но всъщност противоположностите имат съвършено еднакви предикати; противоположностите “пламъци дишат”, те правят едно нещо, само аритметически умножено - “и пламва *двоен пламък*, дете се докосна”. Т.е. от опозицията е останала само престарялата културна емблематика ангел-демон; опозицията е безпомощна пред тавтологичния вихър на предикациите. Отпадането на силата на антитезите ангел-демон, прочетена през Хегел, който коментира Платоновата диалектика, изведнѳж започва да изглежда като закономерност, защото в Яворовото стихотворение ангелът и демонът са в логическата позиция на субекти, а те не са важни, тъй като истинното е в предикациите. И още нещо - въпреки заявката за “две души”, текстът допуска елипса: душата (както и пламъкът) остава лексикално само една и някак обща за антитезите: “... *две души: /душата* на ангел и